

Magyar–angol szakszójegyzék

Szabó Attila, Juhász Péter, Forman Ferenc, Fehér Norbert, Hegedűs Barnabás

Bevezető – Introduction

A szójegyzékben használt jelölések:

- *pl.*: rendhagyó többes szám (általában az -s-szel képzett alak is jó)
- *p.*: rendhagyó múlt idő és befejezett melléknévi igenév
- *adj.*, *n.*: melléknévi, főnévi forma
- *GB*, *US*: brit, amerikai alakváltozat
- *vmi*, *sth.*, *...*: valami, something,...
- A vesszővel, perjellel elválasztott alakváltozatok egyformán gyakoriak, bármelyiket nyugodtan használhatjuk. A zárójelbe tett alakok ritkák, csak a teljesség kedvéért szerepelnek, ezeket inkább ne használjuk. Értelemszerűen a zárójelbe tett rövidítések, jelölések, ... használatosak, használjuk nyugodtan mi is. Zárójelek a magyar szavaknál is vannak, a rövideg kedvéért, pl. *(tizedes) tört* – *(decimal) fraction*, illetve olyankor is vannak zárójelek, ha az angol kifejezés egy része elhagyható, pl. *gyökjel* – *radical (sign)*.

A görög betűk angol nevei:

A	α	alpha	Δ	δ	delta	H	η	eta	K	κ	kappa	N	ν	nu	Π	π	pi	T	τ	tau	X	χ	chi
B	β	beta	E	ε/ϵ	epsilon	Θ	θ/ϑ	theta	Λ	λ	lambda	Ξ	ξ	xi	P	ρ/ϱ	rho	Υ	υ	upsilon	Ψ	ψ	psi
Γ	γ	gamma	Z	ζ	zeta	I	ι	iota	M	μ	mu	O	o	omicron	Σ	$\sigma(\varsigma)$	sigma	Φ	ϕ/φ	phi	Ω	ω	omega

A tizedesválasztó angolul a pont (decimal point), a vessző nagyon félreérthető. A vesszőt angolul dolgok elválasztására használjuk, akkor is, ha magyarul pontosvesszőt tennénk. Az ezres csoportokat hagyományosan vesszővel választják el, tudományos szövegben azonban ez nem szabványos, egy fél szóköznyi helyet (\, , Wordben ilyen híján szóközt) hagyhatunk ki ezresválasztónak.

Az angolban (a 70-es évek óta a briteknél is!) a nagy számok leírására az ún. ‘short scale’-t használják, szemben az európai ‘long scale’-el. Ezer első néhány hatványa a két skála szerint (a használandó short scale vastaggal):

n	10^{3n}			n	10^{3n}		
	magyarul	angolul (short scale)	angolul (long scale)		magyarul	angolul (short scale)	angolul (long scale)
1	ezer	thousand		6	trillió	quintillion	trillion
2	millió	million		7	trilliárd	sextillion	thousand trillion
3	milliárd	billion	thousand million (milliard)	8	kvadrillió	septillion	quadrillion
4	billió	trillion	billion	9	kvadrilliárd	octillion	thousand quadrillion
5	billiárd	quadrillion	thousand billion	10	kvintillió	nonillion	quintillion

Elszörtan a long scale-es alakokkal is lehet találkozni angolul (főleg régebbi brit írásokban, illetve külföldiek által írt dolgokban – ez elég értelemzavaró), de a ‘milliard’-hoz hasonló számnevek nem jellemzők. A kérdésről részletesen: http://en.wikipedia.org/wiki/Short_and_long_scale, a még nagyobb számok képzéséről: <http://www.isthe.com/chongo/tech/math/number/howhigh.html>

A nem angol, ékezetes betűket tartalmazó neveket próbáljuk úgy leírni, ahogy az eredeti nyelven vannak. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor átírjuk a neveket: ez általában az ékezetek elhagyását jelenti. Egy kivétel (bár ezt az angolok se tudják, illetve használják mind): a németben (de csak ott) az umlautos betűket az alapbetű után ‘e’-t írva írjuk át, pl. Schrödinger → Schroedinger.

Angol anyanyelvűek hajlamosak mindenféle nevet anglicizálva kiejteni: ez szörnyű, olykor a magyar fülnek alig érthető alakokat szül. Műveltségre vall, ha ezt kerülnék és inkább az eredeti nyelvhez hasonló módon ejtjük ki a neveket (ahogy magyarul is szoktuk). A némettel megint probléma van: nálunk az osztrákoknak köszönhetően az ‘ei’ betűkapcsolatot ‘ej’-ként szokás kiejteni, miközben a német nyelvterületen általában ‘áj’-ként kell, és az angolok is értelemszerűen ezt ismerik. Tehát Einstein nevét nem ‘ejnstejn’-nek, hanem ‘ájnstájn’-nak kell ejteni.

Nevek: az angolok előszeretettel felejtik ki a franciákat mindenféle törvény nevéből (pl. Boyle–Mariotte-törvény → Boyle’s law), valamint néha a (nálunk) bevett név helyett egy angol tudóst használják (Gay-Lussac I. törvénye → Charles’s law). Descartes nevének latinositott változatát (Cartesius, *adj.* Cartesian) használják, Galileire a keresztnévvel (Galileo, *adj.* Galilean) hivatkoznak. Személynevekből szinte mindig az *-ian* képzővel képeznek melléknevet (pl. Lagrangian, Eulerian, ...).

A betűszavakat angolul mindig ki kell betűzni: vigyázzunk rá, hogy az angol ábécé szerint betűzzünk! Pl. ‘há-té-em-el’ helyett ‘aitch-tee-em-el’, ‘led’ helyett pedig ‘el-e-dee’ (a ki nem betűzött betűszavakat végképp nem értik, illetve ebben az esetben a ‘lad’ elég mást jelent).

Néhány jellegzetes helyesírási eltérés a brit és amerikai angol között:

- egyes görög/latin eredetű szavak végén a mássalhangzó után álló *-re*-t az amerikai angolban *-er*-nek írják, pl. *metre* vs. *meter*, de pl. csak *chapter* létezik;
- a szó végén álló *-ise/-yse* betűkapcsolatot (görög eredetű szavakban), illetve az *-ise* végűekből képzett szavakat az amerikai angolban *-ize/-yze* módon írják¹, pl. *organise* vs. *organize*, *organisation* vs. *organization*, *analyse* vs. *analyze*, de csak *analysis*, *seize*, *rise* (a két utóbbi ti. nem görög eredetű);
- a görögből származó *ae*, *oe* betűkapcsolatokat az amerikai angolban (és néhány kivételes esetben a britben is) sima *e*-nek írják, pl. *oestrogen* vs. *estrogen*, de csak *aerosol* (ti. ez latin eredetű), *economics*;
- a brit *-our* végződés az amerikai angolban általában *-or* lesz: *colour* vs. *color*;
- az idézőjelezés brit angolban: ‘xy “nn” zw’, amerikai angolban: “xy ‘nn’ zw” (magyarban: „xy »nn« zw”, németben: „xy ,nn‘ zw“).

Mi végig a brit helyesírást követjük, ahol nemtriviális amerikai változat van, ott megemlítjük. További helyesírásbeli eltérésekről a Wikipédián olvashatunk: http://en.wikipedia.org/wiki/American_and_British_English_spelling_differences.

A szójegyzék minőségéért, az esetleges hibákért nem vállalunk felelősséget, bár megpróbáljuk eltávolítani őket. Bővítési javaslatokat, felfedezett hibákat a szerkesztő a következő e-mailcímen vár: as2372@cam.ac.uk. A szójegyzék „hivatalos” változata itt érhető el: <http://cuhs.co.uk/felveteli-access/>.

¹Egyes brit szótárak – a legjelentősebb ilyen az Oxford English Dictionary – a francia gyökerű *-ise* végzések helyett a görög/latin eredetit tükröző *-ize* változatot preferálják (az *-yse* végzések maradnak). Ezt a jelenséget *Oxford spellingnek* nevezik, a brit nyelvhasználatban kisebbségben van – nem utolsósorban azért, mert ezt az angolok inkább amerikanizmusnak tartják.

1. Matematika – Mathematics

Alapok

A' (A vessző), A''
 $\dot{x}$, $\ddot{x}$
 a_b (a alsó index b)
 egyenlő; =
 $a = b$

 $a \neq b$
 $a < b$
 $a > b$
 $a \leq b$

 $a \geq b$
 $a \approx b$
 $a \sim b$
 $a \sim 1/b$
 egyenlet
 egyenlőtlenség
 azonosság
 képlet
 kifejezés
 együtttható
 behelyettesít
 kiszámol
 alkalmaz vmit vmire
 összeadás, $a + b$
 összeadandó, összeg
 kivonás, $a - b$
 kisebbítendő, kivonandó
 különbség
 szorzás, $a \cdot b$
 tényező, szorzat
 kiemel
 osztás, a/b (de nem $a : b!$)
 (tizedes) tört
 $\frac{a}{b}$
 osztandó, osztó

Basic stuff

A prime, A double prime
 x dot, x double dot
 a sub b
 equal; equals sign
 a is equal to b , a equals b , a and b are equal
 a is not equal to b
 a is less than b
 a is greater than b
 a is less than or equal to b , a is not greater than b , a is at most b
 a is at least b , ...
 a is approximately equal to b
 a is proportional to b ($a \propto b$)
 a is inversely proportional to b
 equation
 inequality
 identity
 formula (*pl.* formulae)
 expression
 coefficient
 substitute
 calculate, evaluate
 apply sth to sth
 addition, a plus b
 addend, sum
 subtraction, a minus b
 minuend, subtrahend
 difference
 multiplication, a times b
 factor, product
 factor out
 division, a (divided) by b
 (decimal) fraction
 a over b
 dividend, divisor

számláló, nevező
 hányados, maradék
 arány, $a : b$
 hatványozás
 a^b
 alap, kitevő, hatvány
 négyzetre emel, x^2
 köbre emel, x^3
 n . hatványra emel
 $\sqrt[n]{x}$
 gyökkitevő, alap, gyök
 négyzetgyök
 köbgyök
 gyökjel
 logaritmus, $\log_a b$

 $\log_{10}$
 $\log_e$
 $\log_2$
 reciprok
 normálalak
 normálalakú szám
 mantissza
 karakterisztika
 komplex szám
 komplex konjugált
 abszolút érték
 argumentum
 valós, képzetes rész
 egységgyök
 Gauss-egész

Matematikai logika

logikai művelet
 tagadás
 megengedő vagy
 kizáró vagy

numerator, denominator
 quotient, remainder
 ratio, (ratio of) a to b (aszimmetrikus!)
 exponentiation
 a to the b
 base, exponent, power
 square, x squared
 cube, x cubed
 raise to the n th power
 n th root of x
 degree, radicand, root
 square root (sqrt)
 cube root (cbrt)
 radical (sign)
 logarithm, of b to base a
 base- a logarithm of b
 common logarithm (lg)
 natural logarithm (ln, gyakran log)
 binary logarithm (lb)
 reciprocal, multiplicative inverse
 scientific notation
 floating point number
 significand
 exponent
 complex number
 complex conjugate
 absolute value, modulus (length)
 argument
 real, imaginary part
 root of unity
 Gaussian integer

Mathematical logic

logical operation
 negation, NOT
 inclusive or, OR
 exclusive or, XOR

A -ból következik B	A implies B	komplementer	relative complement of B in A
akkor és csak akkor	if and only if, iff	szimmetrikus különbség	complement
feltétel, kritérium	condition, criterion (<i>pl.</i> criteria)	természetes számok	symmetric difference
szükséges, elégséges	necessary, sufficient	egész számok	natural numbers ³
ekvivalens	equivalent to	racióális számok	integers
sejtés	conjecture	irracióális számok ²	rational numbers
tétel	theorem, proposition ²	valós számok	irrational numbers
elv	principle	száमेgyenes	real numbers, reals
lemma, következmény	lemma, corollary	intervallum	number line
levezet, levezetés	derive, derivation	nyílt, zárt, balról nyílt intervallum	interval
bizonyítás	proof	algebrai, transzcendens	open, closed, left-open interval
bizonyít	prove (<i>p.</i> proved, proved/proven)	komplex szám	algebraic, transcendental
definíció	definition	Gauss-féle számsík	complex number
(nem) definiált	(un)defined	Descartes-szorzat	complex plane, Argand diagram/plane
triviális	trivial	kommutatív, kommutativitás	Cartesian product
teljes indukció	mathematical induction	asszociatív	commutative, commutativity
indirekt bizonyítás	proof by contradiction	disztributív	associative
ellentmondás	contradiction	idempotens	distributive
skatulyaelv	pigeonhole principle	de Morgan-szabályok	idempotent
			de Morgan's laws
Halmazok	Sets	Gráfelmélet	Graph theory
halmazelmélet	set theory	gráf	graph
halmaz	set	gráf csúcsa	vertex, node, point
halmaz eleme	element, member of a set	gráf éle	edge, line, arc
$a \in S$	a is a member of S , S contains a	fokszám	degree, valency
részhalmaz	subset	befok, kifok	indegree, outdegree
valódi részhalmaz	proper subset	irányított gráf	directed graph, digraph
$A \subseteq B$	A is a subset of B , B includes A	k -reguláris gráf	k -regular graph
számosság	cardinality (card, #)	teljes gráf	complete graph
hatványhalmaz	power set	súlyozott gráf	weighted graph
megszámlálható	countable	összefüggő	connected
megszámlálhatatlan	uncountable	nem összefüggő	disconnected
kontinuum	continuum	páros gráf	bipartite graph
unió	union	séta, út, kör	walk, (simple) path, cycle
metszet	intersection	fa, erdő	tree, forest
diszjunkt	disjoint	Euler-vonal	Eulerian path/walk/trail
$A \setminus B$	difference of A and B		

²A *proposition* szót általában az egyszerűbben bizonyítható, kis horderejű vagy magától értetődő állításokra használják, a *theorem* szót a jelentősebb tételeknek fenntartva.

³Angolul (illetve általában a szakszövegekben) $0 \notin \mathbb{N}$, a nemnegatív egészeket általában $\mathbb{N}^0$ -al jelölik, az egyértelműség miatt használatos az $\mathbb{N}^+$ jelölés is.

Euler-kör	Eulerian cycle/circuit	kvadratikus (nem)maradék	quadratic (non)residue
Hamilton-út	Hamiltonian path	Legendre-szimbólum	Legendre symbol
Hamilton-kör	Hamiltonian cycle	Euler-lemma	Euler's criterion
Számelmélet	Number theory	kvadratikus reciprocitás	quadratic reciprocity
római számok	Roman numerals	Wilson-tétel	Wilson's theorem
helyiértékes számírás	positional numeral system	Elemi algebra	Elementary algebra
tizedes tört	decimal fraction	polinom	polynomial
számjegy	digit, figure	elsőfokú egyenlet	linear equation
egészrész	integer part	másodfokú, harmadfokú, negyedfokú, ötödfokú, n -edfokú	quadratic, cubic, quartic, quintic, of degree n
alsó, felső egészrész	floor, ceiling function	szorzattá alakít	factorise
törtrész	fractional part	gyöktényező alak	factorised form
10-es, 2-es, 8-as, 16-os számrendszer	decimal, binary, octal, hexadecimal numeral system	$P(\alpha) = 0 \iff (x - \alpha) P(x)$	factor theorem
$a b$	a divides b , a is a divisor of b	irreducibilis	irreducible
	b is a multiple of a	Schönemann–Eisenstein-kritérium	Eisenstein's criterion
prímszám	prime number, prime	racióális gyökteszt	rational root theorem/test
összetett szám	composite number	teljes négyzetté kiegészítés	completing the square
hatványszám, négyzetszám, köbszám	perfect power, p. square, p. cube	a másodfokú egyenlet megoldóképlete	quadratic formula
a számelmélet alaptétele	fundamental theorem of arithmetic	diszkrimináns	discriminant
prímtényező felbontás	factorisation, canonical representation	Viète-formulák	Vieta's formulas
LNKO	greatest common divisor/factor	racióális törtfüggvény	rational expressions
$(a; b)$	$\gcd(a, b)$, $\text{gcf}(a, b)$	egyenletrendszer	system of equations
LKKT, $[a; b]$	least common multiple, $\text{lcm}(a, b)$	transzcendens egyenlet	transcendental equation
relatív prím	coprime (relatively prime)	függvényegyenlet	functional equation
tökéletes szám	perfect number	húrmódszer	regula falsi (false position method)
pitagoraszi számhármás	Pythagorean triple	érintőmódszer	Newton's method
nagy Fermat-tétel	Fermat's last theorem	iteráció	iteration
euklideszi algoritmus	Euclidean algorithm	sorozat	sequence
diofantoszi egyenlet	Diophantine equation	sor	series
kongruencia	congruence	pozitív definit	positive definite
$a \equiv b \pmod{n}$	a is congruent to b modulo n	monoton növekvő, csökkenő	monotonically increasing, decreasing
kínai maradéktétel	Chinese remainder theorem	szigorúan monoton növekvő	strictly monotonically increasing
maradékosztály	congruence class, residue class	(felülről, alulról) korlátos	bounded (from above, from below)
redukált maradékrendszer	primitive residue classes	számtani sorozat	arithmetic progression
Euler-féle φ -függvény	Euler's totient function	differencia	difference
kis Fermat-tétel	Fermat's little theorem	mértani sorozat	geometric progression
primitív gyök	primitive root		
a rendje mod n	order of a modulo n		

kvóciens	quotient	binomiális tétel	binomial theorem/formula
mértani sor	geometric series	partíció	(integer) partition
Fibonacci-sorozat	Fibonacci sequence	Valószínűségszámítás	Probability theory
számtani, mértani, harmonikus, négyzetes közép	arithmetic, geometric, harmonic, quadratic mean (AM, GM, HM, QM)	valószínűség	probability
számtani és mértani közép közti egyenlőtlenség	inequality of arithmetic and geometric means (AM-GM inequality)	esemény	event
		bekövetkezik	occur
		elemi esemény	elementary event
		komplementer esemény	complementary event
		biztos esemény	certain event
		eseménytér	sample space
Lineáris algebra	Linear algebra	lehetetlen esemény	impossible event
lineáris egyenletrendszer	system of linear equations	egymást kizáró események	disjoint events
egyenlő együtthatók módszere	addition method	független események	independent events
behelyettesítési módszer	substitution method	relatív gyakoriság	empirical probability
determináns	determinant		relative frequency
Cramer-szabály	Cramer's rule	klasszikus valószínűségi mező	discrete probability space
Gauss-elimináció	Gaussian elimination	feltételes valószínűség	conditional probability
mátrix	matrix (<i>pl.</i> matrices)	Bayes tétele	Bayes' theorem
karakterisztikus polinom	characteristic polynomial	a nagy számok törvénye	law of large numbers
mátrix nyoma	trace	valószínűségi eloszlás	probability distribution
szimmetrikus mátrix	symmetrical matrix	eloszlásfüggvény	cumulative distribution function (cdf)
ferdén szimmetrikus	skew-symmetrical	sűrűségfüggvény (diszkrét)	probability mass function (pmf)
transzponált	transpose	sűrűségfüggvény (folytonos)	probability density function (pdf)
ortogonális, unitér	orthogonal, unitary	diszkrét eloszlás	discrete distribution
hermitikus	Hermitian, self-adjoint	folytonos eloszlás	continuous distribution
ferdén hermitikus	skew-Hermitian, anti-Hermitian	várható érték	expected value
adjungált	adjoint	szórás	standard deviation
inverz mátrix	inverse of a matrix	szórásnégyzet	variance
mátrix rangja	rank of a matrix	egyenletes eloszlás	uniform distribution
sajátérték, sajátvektor	eigenvalue, eigenvector	binomiális eloszlás	binomial distribution
		geometriai eloszlás	geometric distribution
Kombinatorika	Combinatorics	Poisson-eloszlás	Poisson distribution
permutáció	permutation	hipergeometriai eloszlás	hypergeometric distribution
faktoriális	factorial	exponenciális eloszlás	exponential distribution,
kombináció	combination		lifetime distribution
ismétléses kombináció	combination with repetitions, multi-combination		normal distribution
		Gauss-eloszlás	
binomiális együttható	binomial coefficient	Statisztika	Statistics
n alatt a k	n choose k		
Pascal-háromszög	Pascal's triangle		

átlag	average, mean	konkurrens	concurrent
módus	mode	komplanáris	coplanar
medián	median	metesz	intersect
kovariancia	covariance	metzéséspont	intersection point, point of intersection
korrelációs együttható	correlation coefficient		
lineáris regresszió	linear regression		
Geometria	Geometry		
pont	point	szög	angle
ponthalmaz	set of points	szög szárai, csúcsa	sides, vertex (<i>pl.</i> vertices)
korlátos, nem korlátos, nyílt, zárt	bounded, unbounded, open, closed	hegyesszög, derékszög	acute angle, right angle
egyenes	line	tompaszög	obtuse (oblique) angle
félegyenes	ray	ferde	oblique
szakasz	line segment	egyenesszög	straight angle
sík	plane	konkáv szög, teljesszög	reflex angle, full angle
tér	space	fok, radián	degree, radian
kör	circle (<i>adj.</i> circular)	kiegészítő szögek	supplementary angles
sugár	radius (<i>pl.</i> radii)	csúcshszögek	vertical angles
átmérő	diameter	pótszögek	complementary angles
húr, szelő	chord, secant	párhuzamos, $a \parallel b$	parallel, a is par. to b
érintő	tangent	merőleges, $a \perp b$	perpendicular, a is perp. to b
a érinti b -t	a is tangent to b	kitérő egyenesek	skew lines
érintési pont	point of tangency	felezőmerőleges	perpendicular bisector
körcikk, körszelet	sector, segment	szögfelező	angle bisector
körgyűrű	annulus (<i>pl.</i> annuli)		
félkör	semicircle	egybevágó	congruent
ív	arc	eltolás $\mathbf{v}$ -vel	translation by $\mathbf{v}$
kerület	circumference, perimeter	elforgatás α -val	rotation by α
terület	area	óráirányban	clockwise
középponti, kerületi szög	central, inscribed angle	óráiránnyal ellentétesen	counterclockwise (anticlockwise)
Thalész-tétel	Thales' theorem	tengelyes tükrözés a -ra	reflection across line a
kerületi és középponti szögek tétele	inscribed angle theorem	középpontos tükrözés A -ra	point reflection across A
Apollóniusz-kör	circle of Apollonius	hasonló	similar
körSOR	pencil ⁴ of circles	középpontos hasonlóság A középponttal és λ aránnyal	homothety with respect to centre A and of ratio λ
		forgatva nyújtás	spiral symmetry
		merőleges affinitás	directional scaling, stretching
		nyírás	shear mapping (shearing)
illeszkedik	fit	inverzió a k körre	circle inversion with respect to k
kollineáris	collinear	merőleges vetítés e -re	orthogonal projection onto e

⁴A *pencil* szó a projektív geometriában általában valamilyen közös tulajdonsággal rendelkező objektumok összességét jelenti, pl.: kollineáris pontok, egy ponton átmenő egyenesek.

vetítés A -n keresztül e -re	projection through A onto e	deltoid	kite (deltoid)
párhuzamos szelők tétele	intercept theorem	paralelogramma	parallelogram
A k -ra vonatkozó hatvány	power of A with respect to k	téglalap	rectangle (<i>adj.</i> rectangular)
		rombusz	rhombus (<i>pl.</i> rhombi)
háromszög	triangle (<i>adj.</i> triangular)	négyzet	square (<i>adj.</i> square)
oldal, csúcs	side, vertex	sokszög	polygon
egyenlő szárú Δ	isosceles triangle	ötszög, hatszög, n -szög	pentagon, hexagon, n -gon
alap, szár (háromszögé)	base, leg	szabályos n -szög	regular n -gon
szabályos	regular, equilateral		
hegyesszögű Δ	acute triangle	kúpszelet	conic section
derékszögű Δ	right(-angled) triangle	ellipszis	ellipse
tompaszögű Δ	obtuse (oblique) triangle	parabola	parabola (<i>pl.</i> parabolae)
háromszög-egyenlőtlenység	triangle inequality	hiperbola	hyperbola (<i>pl.</i> hyperbolae)
belső, külső szög	interior, exterior angle	fókusz	focus (<i>pl.</i> foci)
súlyvonal, súlypont	median, centroid	vezéregyenes	directrix
magasság, magasságpont	altitude, orthocentre	nagytengety, kistengely	major axis, minor axis
talpponti háromszög	orthic triangle	fél nagytengety	semi-major axis
középvonal	midsegment	fókuszon átmenő, nagytengetyre merő-	latus rectum
köréírt kör, középpontja, sugara	circumcircle, circumcenter, circumradius	leges húr	
		aszimptota	asymptote
beírt kör, középpontja, sugara	incircle, incenter, inradius	excentricitás	eccentricity
hozzáírt kör	excircle		
Euler-egyenes	Euler line	projektív geometria	projective geometry
Feuerbach-kör	nine-point circle	ideális pont	point at infinity (ideal point)
Ceva-tétel	Ceva's theorem	ideális egyenes	line at infinity
Menelaosz-tétel	Menelaus' theorem	kettősviszony	cross-ratio (double ratio)
befogó	cathetus (<i>pl.</i> catheti), leg	harmonikus társ	harmonic conjugate
átfogó	hypotenuse	Papposz-tétel	Pappus' theorem
Pitagorasz-tétel	Pythagorean theorem	pontra perspektív	centrally perspective
Héron-képlet	Heron's formula	egyenesre perspektív	axially perspective
		Desargues-tétel	Desargues' theorem
négyszög	quadrilateral	Pascal-tétel	Pascal's theorem
átló	diagonal	Brianchon-tétel	Brianchon's theorem
felezik egymást	bisect each other	dualitás, duális	duality, dual
húrnégyszög	cyclic q., inscribed q.	pólus, poláris	pole, polar
érintőnégyyszög	tangential q., circumscribed q.		
konvex, konkáv	convex, concave	felszín	surface, surface area
trapéz	trapezium (<i>US</i> trapezoid)	térfogat	volume
húrtrapéz	cyclic tr., symmetrical tr.	test	solid

poliéder	polyhedron	1/sin	cosecant (jele: csc)
hasáb	prism	addíciós tétel	addition theorem
ferde hasáb	oblique prism	arkusz szinusz	arcsine (jele: arcsin, $\sin^{-1}$)
egyenes hasáb	right prism	szinusztétel	law of sines
alap	base	koszinusztétel	law of cosines
palást	lateral face	tangenstétel	law of tangents
n -szög alapú hasáb	n -gonal prism		
paralelepipedon	parallelepiped	vektor	vector
téglatest	cuboid	egységvektor	unit vector
négyzetes oszlop	square box	szorzás skalárral	multiplication by a scalar
kocka	cube	skaláris szorzat	dot product
gúla	pyramid	vektoriális szorzat	cross product
gúla csúcsa	apex (<i>pl.</i> apices)	koordináta-rendszer	coordinate system
csonkagúla	pyramidal frustum (<i>pl.</i> frusta)	jobbsoadrású koordináta-rendszer	right-handed coordinate system
henger	cylinder	derékszögű k.-r.	Cartesian c. s.
forgáshenger	right circular cylinder	síknegyed	quadrant
alkotó	generator	polárk.-r.	polar c. s.
kúp	cone	térbeli polárk.-r.	spherical c. s.
kettős kúp	double cone	hengerk.-r.	cylindrical c. s.
forgáskúp	right circular cone	vektor hossza	absolute value, length, modulus of a vector
csonkakúp	conical frustum		
gömb	sphere	vektor adott irányú komponense	component of a vector of a direction
félgömb	hemisphere		
gömböv	spherical segment	Analízis	Calculus ⁵
gömbcsüveg	spherical cap	leképezés	mapping
gömbcikk	spherical sector	függvény	function
főkör	great circle	művelet	operation
ellipszoid	ellipsoid	injektív	injective, one-to-one
forgástest	solid of revolution	szürjektív	surjective, onto
keresztmetszet, hosszanti metszet	cross-section, longitudinal section	bijektív	bijjective
		inverz függvény	inverse function
trigonometria	trigonometry	függvénykompozíció, $f \circ g$	function composition, f circle g
szinusz	sine	$f(x)$	ált. 'f of x'
koszinusz	cosine	változó	variable
tangens	tangent (jele: tan)	értelmezési tartomány	domain
kotangens	cotangent (jele: cot)	értékkészlet	range
1/cos	secant (jele: sec)	$x \rightarrow a$	x approaches a , x tends to a

⁵Az *analysis* szó angolul is használatos az analízis *korrekt tárgyalására* (azaz, amikor pl. a határérték fogalmából vezetünk le dolgokat). *Calculus* alatt az integrálás-deriválás szabályait értjük (néha magyarul is használjuk), mely megértés nélkül: az angol középiskolák elsősorban ezt tanítják, azért használjuk itt a *calculus* szót.

elég közel, tetszőlegesen közel	sufficiently close, arbitrarily close	Taylor-sor	Taylor series ($x = 0$ körül Maclaurin series)
konvergencia	convergence (<i>adj.</i> convergent)	Taylor-sorfejtés	Taylor expansion
a -hoz tart	converges to a	n -edrendű közelítés	n th order approximation
végtelen	<i>adj.</i> infinite, n . infinity	Fourier-sor	Fourier series
divergens	divergent	Fourier-transzformáció	Fourier transform
határérték	limit		
$\lim_{x \rightarrow a} f(x)$	the limit of $f(x)$ as x approaches a		
	the limit of $f(x)$ at $x = a$	integrálás	integration
csendőrszabály	squeeze theorem	görbe alatti terület	area under the curve
aszimptota	asymptote	$\int_a^b f(x) dx$	(definite) integral of $f(x)$ over x between a and b
infimum	infimum (<i>pl.</i> infima), greatest lower bound	határozott integrál	definite integral
szuprémum	supremum (<i>pl.</i> suprema), least upper bound	Newton–Leibniz-formula	fundamental theorem of calculus
	continuous	határozatlan integrál	indefinite integral
folytonos	continuity	primitív függvény	primitive function, antiderivative
folytonosság	difference quotient	parciális integrálás	integration by parts
differenciahányados	infinitesimal	parciális törtek	partial fraction
infinitezimális	derivative, of y with respect to x , dy by dx (dy over dx , $dy dx$)	helyettesítéses integrálás	integration by substitution
derivált, dy/dx	differentiate	numerikus integrálás	numerical integration (quadrature)
	differentiable	exponenciális függvény	exponential function
derivál	rate of change	„haranggörbe”	Gaussian function
differenciálható	chain rule	előjelfüggvény	sign function
változási sebesség	stationary point	Heaviside-függvény	Heaviside step function
láncszabály	extremum (<i>pl.</i> extrema)	hiperbolikus függvények	hyperbolic functions
stacionárius pont	local/absolute minimum/maximum (<i>pl.</i> minima/maxima)	szinusz hiperbolikusz	hyperbolic sine
szélsőérték	inflection point	areafüggvények ⁶	inverse hyperbolic functions, area functions
helyi/abszolút minimum/maximum	curvature, radius of curvature	area szinusz hiperbolikusz	area/inverse hyperbolic sine
	even, odd	sh, ch, th, arsh	sinh, cosh, tanh, arsinh
inflexiós pont	periodical, base period	differenciálegyenlet	differential equation
görbület, görbületi sugár	partial derivative	explicit d. e.	ordinary d. e. (ODE)
páros, páratlan (függvény is)	del y by del x (del y del x , $dy dx$)	szeparábilis d.e.	separable d. e. (separable ODE)
periodikus, alapperiódus	total differential	elsőrendű, másodrendű,...	first-order, second-order,...
parciális derivált		homogén	homogeneous
$\partial y / \partial x$			
teljes differenciál			

⁶A hiperbolikus függvények esetében az ‘arkusz’ kifejezés (és az összetartozó ‘arc’ rövidítés) használata helytelen, ti. nincs semmiféle ívhossz, amire utalna: az areafüggvények egy bizonyos területet adnak meg, innen a nevük. Ez magyarul és angolul is így van!

vektorkalkulus	vector calculus	térfogati integrál	volume integral
nablaoperátor	del operator (nabla operator)	felületi integrál	surface integral
∇ (a jel)	nabla	vonálintegrál	line integral
gradiens	gradient (grad)	skalár/vektor potenciál	scalar/vector potential
divergencia	divergence (div)	gradienstétel	gradient theorem
rotáció	curl (curl)	Gauss–Osztrogradszkij-tétel	divergence theorem (Gauss' theorem)
Laplace-operátor	Laplace operator/Laplacian	Stokes-tétel	Stokes' theorem
d'Alembert-operátor	d'Alembert operator / d'Alembertian (wave operator)	tenzor	tensor
		metrikus tenzor	metric tensor

2. Fizika – Physics

Mennyiségek

fizikai mennyiség
 mértékegység
 mérőszám
 nagyságrend
 SI-egység
 alapegység
 származtatott egység
 hosszúság, méter
 tömeg, kilogramm
 idő, másodperc
 áramerősség, amper
 termodinamikai hőmérséklet
 anyagmennyiség, mól
 fényerősség, kandela
 radián, szteradian
 skalár, vektor
 pszeudovektor
 tenzor
 extenzív, intenzív

Kinematika

vonatkoztatási rendszer
 helyvektor
 elmozdulás
 pálya
 út
 sebességvektor
 sebesség (skalár)
 irány
 átlagsebesség
 pillanatnyi sebesség
 relatív sebesség
 gyorsulás
 lassulás
 vmilyen mozgást végez
 egyenes vonalú egyenletes mozgás

Quantities

physical quantity
 unit of measurement
 numerical value
 order of magnitude
 SI unit
 base unit
 derived unit
 length, metre
 mass, kilogram
 time, second
 electric current, ampere
 thermodynamic temperature
 amount of substance, mole
 luminous intensity, candela
 radian, steradian
 scalar, vector
 pseudovector, axial vector
 tensor
 extensive, intensive

Kinematics

frame of reference
 position vector ($\mathbf{r}$)
 displacement
 path, trajectory
 distance
 velocity
 speed
 direction
 average speed
 instantaneous speed
 relative speed/velocity
 acceleration
 deceleration
 undergoes some motion
 uniform motion

egyenletesen gyorsuló mozgás
 szabadesés
 nehézségi gyorsulás

hajítás
 függőleges, vízszintes

(egyenletes) körmozgás
 szögelfordulás
 szögsebesség
 periódusidő
 frekvencia
 kerületi sebesség
 centripetális gyorsulás
 szöggyorsulás
 tangenciális gyorsulás
 forgómozgás
 fordulatszám

Dinamika

Newton n . törvénye
 Newton 1. törvénye
 tehetetlenség
 inerciarendszer
 gyorsuló vonatkoztatási rendszer
 klasszikus relativitási elv
 tömeg
 lendület
 erő
 erőt kifejt vmire
 erőlkés
 hatás, ellenhatás
 erővektorábra
 szuperpozíció
 eredő erő
 a dinamika alapegyenlete
 lendületmegmaradás

uniformly accelerated motion
 free fall
 acceleration due to gravity (röviden: gravity)
 projectile motion
 vertical, horizontal

(uniform) circular motion
 angle turned
 angular velocity
 period
 frequency
 peripheral speed
 centripetal acceleration
 angular acceleration
 tangential acceleration
 rotation
 frequency

Dynamics

Newton's n th law of motion
 law of inertia
 inertia
 inertial frame
 accelerating (reference) frame
 Galilean invariance
 mass
 (linear) momentum ($pl.$ momenta; $\mathbf{p}$)
 force ($\mathbf{F}$)
 exerts force on sth
 impulse ($\mathbf{J}$)
 action, reaction
 free body diagram (force diagram)
 superposition
 net force
 Newton's equation
 (law of) conservation of momentum

megmaradási tételek	conservation laws		
távolba ható erő	long-range force	harmonikus rezgés	harmonic oscillation
érintkező testek közti erő	contact force	körfrekvencia	angular frequency
nehézségi, gravitációs erő	gravitational force (röviden: gravity)	amplitúdó	amplitude
rugalmas erő	elastic force	fázisszög	phase angle
rugóállandó	stiffness, spring constant (k)	csillapított rezgés	damped oscillation
megnyúlás (rugóé)	extension, elongation	gerjesztett rezgés	driven oscillation
nyomóerő	normal force	rezonancia	resonance
kötélerő	tension	matematikai inga	simple pendulum
súly	weight	fizikai inga	compound pendulum
csúszó súrlódás	kinetic friction	kúpinga	conical pendulum
tapadási súrlódás	static friction	ingatest	(pendulum) bob
súrlódási együttható	coefficient of friction		
közegellenállás	drag		
		hullám	wave
egyensúly	equilibrium	longitudinális	longitudinal
pontszerű test	point-like body	transzverzális	transverse
merev test	rigid body	hullámhossz	wavelength
tömegközéppont	center of mass (CM)	hullámszám	wave number
tehetetlenségi nyomaték	moment of inertia (I, J)	terjedési sebesség	speed of wave
tehetetlenségi tenzor	inertia tensor	fázissebesség	phase velocity
Steiner-tétel	parallel axis theorem, Huygens–Steiner theorem	csoporsebesség	group velocity
		burkoló	envelope
forgatónyomaték	torque (τ)	terjedés	propagation
perdület	angular momentum ($\mathbf{L}$)	állóhullám	standing wave
perdületmegmaradás	conservation of angular momentum	haladó hullám	propagating wave
tehetetlenségi erő	inertial force	csomópont	node
centrifugális erő	centrifugal force	duzzadóhely	anti-node
Coriolis-erő	Coriolis force	felharmonikus	harmonic, overtone
		hangsebesség	speed of sound
egyszerű gép	simple machine	visszaverődés, törés	reflection, refraction
(1/2 karú) emelő	(1/2-armed) lever	interferencia	interference
erőkar	leverage	erősítés/kioltás	constructive/destructive interference
csiga	pulley	Doppler-effektus	Doppler effect
lejtő	slope		
hengerkerék	wheel and axle	munka	work (W)
ék	wedge	A által B -n végzett munka	work done by A on B
csavar	screw	energia	energy (E, ϵ, W)
		mozgási energia	kinetic energy (E_k, T, KE)
		forgási energia	rotational kinetic energy (E_r)

konzervatív erő	conservative force	hidrosztatikai nyomás	hydrostatic pressure
potenciális energia	potential energy (U , V , PE)	hidrosztatikai felhajtóerő	buoyancy, upthrust
nehézségi energia	gravitational pot. en.	lebeg	float
rugalmas energia	elastic pot. en.	elmerül	sink
energiamegmaradás	(law of) conservation of energy	légnyomás	atmospheric pressure
munkatétel	work–energy principle	barometrikus magasságformula	barometric formula
rugalmas ütközés	elastic collision	felületi feszültség	surface tension
rugalmatlan ütközés	inelastic collision	felületi energia	surface energy
ütközési szám	coefficient of restitution (COR , C_R)	görbületi nyomás	surface pressure
teljesítmény	power	illeszkedési szög	contact angle
lóerő (LE)	horse power (HP)	lamináris áramlás	laminar flow
hatásfok	efficiency	dinamikai viszkozitás	dynamic viscosity (μ)
		Stokes-törvény	Stokes' law
Kepler-törvények	Kepler's laws	turbulens áramlás	turbulent flow
első kozmikus sebesség	orbital speed	hidrodinamikai felhajtóerő	lift
szökési sebesség	escape velocity	Reynolds-szám	Reynolds number
harmadik kozmikus sebesség	3rd cosmic velocity	áramerősség	flow rate
súlytalanság	weightlessness	kontinuitási törvény	continuity equation
		Bernoulli-törvény	Bernoulli equation
		Torricelli-féle kiömlési törvény	Torricelli's law
		közlekedőedény	communicating vessels
folytonos közeg	continuum	Lagrange-függvény	Lagrangian
vákuum	vacuum	hatás	action
sűrűség	(mass) density	legkisebb hatás elve	principle of least action
vonalmenti sűrűség	linear density	Fermat-elv	Fermat's principle
Young-modulus	Young's modulus	Euler–Lagrange-egyenlet	Euler–Lagrange equation
nyújtóerő	tension (<i>adj.</i> tensile)	általános koordináta	generalised coordinate
összenyomó erő	compression (<i>adj.</i> compressive)	általános impulzus	generalised momentum
nyújtófeszültség	normal/tensile stress (σ)	Hamilton-függvény	Hamiltonian
megnyúlás	tensile strain	Hamilton-egyenletek	Hamilton's equations
hajlítás	bending	mozgásállandó	constant of motion
másodrendű nyomaték	second moment of area (area moment of inertia)	fázistér	phase space
		adiabatikus invariáns	adiabatic invariant
nyíróerő	shearing force		
nyírófeszültség	shear stress (τ)	Hőtan	Thermodynamics
nyírási szög	shear strain	hőtágulás	thermal expansion
torziós modulus	shear modulus	ikerfém	bimetal
csavarás	torsion	hőmérséklet	temperature
Pascal-törvény	Pascal's law		
nyomás	pressure		

Celsius-fok	degree Celsius, centigrade	gőzgép	steam engine
tágul	expand	dugattyú	piston
összehúzódik	contract	szelep	valve
lineáris hőtágulás	linear expansion	éget	burn
felületi hőtágulás	area expansion	égés	combustion
térfogati hőtágulás	volumetric expansion	Carnot-körfolyamat	Carnot cycle
gáztörvények	gas laws	hőtani hatásfok	thermal efficiency
ideális gáz	ideal gas		
valódi gáz	real gas		
izoterm állapotváltozás	isothermal process	halmazállapot	state of matter
Boyle–Mariotte-törvény	Boyle’s law	olvadás, fagyás	melting, freezing
izobár állapotváltozás	isobaric process	olvadáspont	melting point
Gay-Lussac I. törvénye	Charles’s law	olvadáshő	heat of fusion
izochor állapotváltozás	isochoric process	párolgás, forrás	evaporation, boiling
Gay-Lussac II. törvénye	Gay-Lussac’s law	lecsapódás	condensation
Avogadro törvénye	Avogadro’s law	harmatpont	dew point
egyesített gáztörvény	combined gas law	párolgáshő, forráshő	heat of vaporisation
az ideális gáz állapotegyenlete	ideal gas law	szublimáció	sublimation
egyetemes gázállandó	universal gas constant	telített, telítetlen gőz	saturated, unsaturated vapour
Boltzmann-állandó	Boltzmann constant	csepp	drop
Dalton-törvény	Dalton’s law	tenzió	vapour pressure
adiabatikus állapotváltozás	adiabatic process	Clausius–Clapeyron-egyenlet	Clausius–Clapeyron relation
hőszigetelő	thermal insulator		
		hővezetés	heat conduction
hő	heat	hővezetési tényező	thermal conductivity
hőkapacitás	heat capacity	hőátadás	heat transfer
mólhő	molar heat capacity	hőátadási együttható	heat transfer coefficient
fajhő	specific heat capacity	hősugárzás	thermal radiation
termikus egyensúly	thermal equilibrium	Stefan–Boltzmann-törvény	Stefan–Boltzmann law
Robert Mayer-egyenlet	Mayer’s relation		
adiabatikus kitevő/fajhőhányados	adiabatic index/heat capacity ratio	kinetikus gázelmélet	kinetic theory of gases
belső energia	internal energy	ekvipartíció-tétel	equipartition theorem
első főtétel	first law of thermodynamics	termodinamikai szabadsági fok	degree of freedom
n -edfajú örökmozgó	perpetuum mobile/perpetual motion machine of the n th kind	termikus sebesség	thermal speed,
			root-mean-square (rms) speed
körfolyamat	thermodynamic cycle	entrópia	entropy
hőerőgép	heat engine	második főtétel	second law of thermodynamics
hűtőgép	heat pump	Boltzmann-eloszlás	Boltzmann distribution
turbina	turbine	Maxwell–Boltzmann-eloszlás	Maxwell–Boltzmann distribution
		Boltzmann-faktor	Boltzmann factor

$1/kT$	thermodynamic beta (β)	szigetelő	insulator
Elektrodinamika	Electrodynamics	Ohm törvénye	Ohm's law
elektromos töltés	electric charge	fajlagos ellenállás	electrical resistivity
elektromos dipólmomentum	electric dipole moment	fajlagos vezeték	conductivity
Coulomb-törvény	Coulomb's law	hőfoktényező	temperature coefficient
Coulomb-állandó	Coulomb's constant	Joule-hő	Joule heat
a vákuum permittivitása	vacuum permittivity, permittivity of free space (electric constant)	Kirchhoff törvényei	Kirchhoff's (circuit) laws
	electric field	csomóponti törvény	Kirchhoff's point/junction/nodal rule,
elektromos térerősség	electric field lines		Kirchhoff's current law (KCL)
elektromos erővonalak	electric flux	huroktörvény	Kirchhoff's loop/mesh rule,
elektromos fluxus	Gauss' law, Gauss' flux theorem		Kirchhoff's voltage law (KVL)
Gauss-tétel	Faraday's law	háromszög-csillag átalakítás	Y- Δ (we-delta) transform
Faraday-törvény	conservative	feszültségforrás	power supply
konzervatív	electric potential (φ)	galvánelem	galvanic cell
potenciál	voltage (V)	telep, elem (a boltban)	battery
feszültség	capacitor (condenser)	kapocsfeszültség	terminal voltage
kondenzátor	capacitance	áramerősség mérő	ammeter (GB is!)
kapacitás	planar capacitor	méréshatár	measurement range
síkkondenzátor	plates	söntellenállás	shunt resistor
kondenzátor lemezei	(relative) permittivity	feszültségmérő	voltmeter
(relatív) permittivitas	electric susceptibility ($\chi_e = \epsilon_r - 1$)	előtétellenállás	multiplier resistor
elektromos szuszceptibilitás	energy density (U)	ellenállásmérő	ohmmeter
energiasűrűség	connected in parallel		
párhuzamosan kapcsolt	connected in series	elektrolízis	electrolysis
sorosan kapcsolt	series connection	Faraday elektrolízis-törvényei	Faraday's laws of electrolysis
soros kapcsolás	total (resistance,...)	Faraday-állandó	Faraday constant
eredő (ellenállás,...)	circuit	egyenértéksúly	equivalent weight
áramkör	charge		
feltölt	discharge	köráram	closed loop of current
kisüt		mágneses dipólus	magnetic dipole
		mágneses momentum	magnetic dipole moment
elektromos áram	electric current	jobbkez-szabály	right hand rule
egyenáram	direct current (DC)	mágneses monopólus	magnetic monopole
töltésmozgás	electron drift	mágneses indukció	magnetic (B-)field,
elektromos ellenállás	(electrical) resistance		magnetic flux density
ellenállás (eszköz)	resistor	mágneses fluxus	magnetic flux
vezetőképesség	conductivity	mágneses térerősség	magnetic (H-)field
vezető	conductor	mágneses vektorpotenciál	magnetic vector potential

a vákuum permeabilitása	vacuum permeability, permeability of free space (magnetic constant)	kapacitív/induktív ellenállás (komplex) impedancia	capacitive/inductive reactance (complex) impedance
relatív permeabilitás	relative permeability	fázistolás	phase shift
mágneses szuszceptibilitás	magnetic susceptibility ($\chi_m = \mu_r - 1$)	fáziskülönbség	phase difference/offset
paramágneses	paramagnetic	vektorábra	vector/phasor diagram
diamágneses	diamagnetic	komplex számításmód	complex formalism
ferromágneses	ferromagnetic	$\cos \varphi$	power factor
kemény, lágy ferrom.	hard, soft ferromagnet	hatásos teljesítmény	real/active power
tekercs	coil	meddő teljesítmény	reactive power
vezeték	wire	látszólagos teljesítmény	apparent power
menet	turn/winding	transzformátor	transformer
szolenoid, toroid	solenoid, toroid	primer, szekunder	primary, secondary
vasmag	iron core		
ferrit	ferrite	Maxwell-egyenletek	Maxwell's equations
légrés	air gap	(mágneses) Gauss-tétel	Gauss' law (for magnetism)
Biot–Savart-törvény	Biot–Savart law	Faraday-törvény	Faraday's law (of induction)
Lorentz-erő	Lorentz force	Ampère-törvény	Ampère's (circuital) law
áramjárta vezetőre	Laplace force		
		Geometriai optika	Geometrical optics
indukció	electromagnetic induction	Huygens-elv	Huygens principle
elektromotoros erő	electromotive force (EMF)	visszaverődés	reflection
mozgási indukció	motional EMF	törés	refraction
nyugalmi indukció	transformer EMF	Snellius–Descartes-törvény	Snell's law
Faraday-törvény	Faraday's law	teljes visszaverődés	total internal reflection
Lenz-törvény	Lenz's law	határszög	critical angle
önindukció, induktivitás	(self-)inductance	Brewster-szög	Brewster's angle
kölcsönös indukció	mutual inductance		
		síktükör	plane mirror
eltolási áram	displacement current	gömbtükör	spherical mirror
elektromágneses hullám	electromagnetic wave	domború, homorú gömbtükör	convex, concave spherical mirror
rezgőkör	resonant circuit, (R)LC circuit	fókusz távolság	focal length
sajátfrekvencia	resonant frequency	görbületi sugár	radius of curvature (ROC)
Poynting-vektor	Poynting vector	leképezés	imaging
fénynyomás	radiation pressure	leképezési törvény	thin lens formula, (Gaussian) mirror equation, mirror and lens equation
		tárgy, tárgytávolság	object, position of object
váltakozó áram	alternating current (AC)	izzólámpa, fénycső, gyertya	light bulb, neon light, candle
csúcsérték	peak value	lézer, LED	laser, LED
effektív érték	root mean square (rms) value	kép	image
ohmos ellenállás	ohmic resistance		

valódi, virtuális egyező, fordított állású nagyított, kicsinyített nagyítás	real, virtual upright, inverted magnified, reduced/diminished magnification
plánparallel lemez prizma lencse dioptria (mértékegység) dioptria (mennyiség), törőerő lencseképlet vékony lencsére gyűjtőlencse szórólencse	plane-parallel layer prism lens (<i>pl.</i> lenses) dioptre power lensmaker's equation thin lens equation positive/converging lens negative/diverging lens
nagyító mikroszkóp távcső	magnifying glass microscope telescope
Hullámoptika Huygens–Fresnel-elv interferencia diffrakció elhajlási kép erősítő, gyengítő interferencia kioltás rés optikai rács rácsállandó felbontóképesség polarizált hullám polarizálatlan cirkulárisan polarizált polarizátor, analizátor egyszínű	Wave optics Huygens–Fresnel principle interference diffraction diffraction pattern constructive, destructive interference extinction slit diffraction grating spacing resolving power, (angular) resolution polarised wave unpolarised circularly polarised polariser, analyser monochromatic
Fotometria fényerősség fényáram	Fotometry luminous intensity luminous flux

fénymennyiség megvilágítás	luminous energy illuminance
Relativitáselmélet speciális relativitáselmélet fénysebesség Lorentz-kontrakció idődilatáció Lorentz-tényező Lorentz-transzformáció téridő sebességösszeadási képlet sajátidő sajátgyorsulás rapiditás relativisztikus tömegnövekedés teljes energia nyugalmi tömeg, nyugalmi energia tömeghégj-feltétel négyesvektor négyesimpulzus intervallum négyespotenciál négyesáramerősség	Relativity special relativity speed of light Lorentz/length contraction time dilation Lorentz factor Lorentz transformation spacetime, Minkowski space velocity addition formula proper time proper acceleration rapidity relativistic mass growth total energy rest/invariant mass, rest energy energy–momentum relation four-vector four-momentum spacetime interval four-potential four-current
általános relativitáselmélet ekvivalencia-elv energia–impulzus-tenzor metrikus tenzor Einstein-egyenlet gravitációs vöröseltolódás gravitációs lencse gravitációs hullám	general relativity equivalence principle energy–momentum tensor metric tensor Einstein's (field) equations gravitational redshift gravitational lens gravitational wave
Kvantumfizika hőmérsékleti sugárzás feketetest-sugárzás Wien-törvény Stefan–Boltzmann-törvény	Quantum physics thermal radiation black body radiation Wien's (displacement) law Stefan–Boltzmann law

Planck-törvény (kvantum) harmonikus oszcillátor foton Planck-állandó kvantum elemi töltés elektronvolt fotoeffektus kilépési munka Compton-effektus szóródás Compton-hullámhossz	Planck's law (quantum) harmonic oscillator photon Planck's constant quantum elementary charge electronvolt photoelectric effect work function Compton scattering scattering Compton wavelength	mágneses kvantumszám spinkvantumszám Pauli-féle kizárási elv Hund-szabály molekula kémiai kötés kovalens kötés kötési energia	magnetic quantum number spin projection quantum number Pauli exclusion principle Hund's rule (of maximum multiplicity) molecule chemical bond covalent bond bonding energy
kvantummechanika anyag hullám hullámfüggvény hullámcsomag de Broglie-hullámhossz Heisenberg-féle határozatlansági elv Hamilton-operátor Schrödinger-egyenlet mátrixmechanika Hilbert-tér állapotvektor bra, ket vektor	quantum mechanics matter wave wave function wave packet de Broglie wavelength uncertainty principle Hamiltonian Schrödinger (Schroedinger) equation matrix mechanics Hilbert space quantum state vector bra, ket vector	atommag proton, neutron, nukleon rendszám, tömegszám izotóp cseppmodell a belőle levezetett kötésienergia-képlet	nucleus proton, neutron, nucleon atomic number, mass number isotope liquid drop model Weizsäcker's formula, semi-empirical mass formula (= SEMF) strong interaction weak interaction
potenciálvölgy potenciálgát alagúteffektus	potential well potential barrier quantum tunnelling	erős kölcsönhatás gyenge kölcsönhatás	strong interaction weak interaction
atommodell elektron Bohr-modell Bohr–Sommerfeld-kvantumfeltétel	atomic model electron Bohr model Bohr–Sommerfeld quantisation $\approx$ old quantum theory	radioaktivitás radioaktív bomlás α -, β -, γ -bomlás elektronbefogás aktivitás felezési idő bomlásállandó bomlásegyenlet bomlási sor maghasadás magfúzió atomerőmű láncreakció	radioactivity radioactive decay alpha, beta, gamma decay electron capture activity half-life decay constant decay equation decay chain fission nuclear fusion nuclear power plant chain reaction
Balmer-formula atompálya főkvantumszám mellékkvantumszám	Balmer formula atomic orbital principal quantum number azimuthal quantum number	elnyelt dózis egyenértékű dózis minőségi tényező	absorbed dose equivalent (radiation) dose radiation weighting factor W_R quality factor (Q)
		Standard Modell	Standard Model

elemi részecske	elementary particle
összetett részecske	composite particle
neutrínó	neutrino
pozitron	positron
kvark	quark
fermion, bozon	fermion, boson
kölcsönhatást közvetítő bozon	gauge boson
mezon	meson
kvantumtérelmélet	quantum field theory (QFT)
Feynman-diagram	Feynman diagram
kvantumelektrodinamika	quantum electrodynamics (QED)
Pauli-egyenlet	Pauli equation
Dirac-egyenlet	Dirac equation
kvantumszíndinamika	quantum chromodynamics (QCD)
szilárdtestfizika	solid state physics
félvezető	semiconductor
vegyértéksáv	valence band
tiltott sáv	band gap
n -, p -szennyezett félvezető	n -, p -doped semiconductor
dióda	diode
tranzisztor	transistor
FET	field effect transistor
termisztor	thermistor

Mérés

kísérlet
 mérési hiba
 szisztematikus, véletlenszerű hiba
 leolvasási hiba
 pontos (kis szisztematikus hiba)
 pontos (kis véletlen hiba)
 hibahatár
 értékes jegy
 abszolút, relatív hiba
 hibaterjedés
 Gauss-féle hibaterjedés

grafikon, grafikont rajzol
 x függvényében ábrázolja y -t
 tengely, tengelyfelirat, skála
 hibasáv
 arányos
 arányossági tényező
 linearizáció
 görbét/egyeneset illeszt
 meredekség
 tengelymetszet

Measurement

experiment
 measurement error
 systematic, random error
 observational error
 accurate
 precise
 uncertainty range
 significant figure (*US* digit)
 absolute, relative/fractional error
 error propagation
 Gaussian law of error propagation

graph, plot a graph
 plot y as a function x
 axis, axis label, scale
 error bar
 proportional to ($\propto$)
 proportionality factor
 linearisation
 fit a curve/straight line
 slope, gradient
 x/y -intercept

3. Kémia – Chemistry

Általános kémia

periódusos rendszer
 kémiai tulajdonság
 elem
 izotóp
 (átmeneti) fém
 ötvözet
 félfém
 nemesgáz
 vegyület
 ionvegyület

fémorganikus vegyületek

elektronegativitás
 dipólusmolekula
 apoláris vegyület
 ionos kötés
 fémes kötés
 kristályrács
 ionsugár
 elemi cella
 rácsállandó

vizes fázis
 gőz
 oldat
 old
 oldható
 oldott anyag
 oldószer
 tömegszázalék
 koncentráció
 móltört
 (kétértékű) sav
 erős/gyenge bázis
 semlegesítés

General chemistry

periodic table
 chemical property
 element
 isotope
 (transition) metal
 alloy
 metalloid
 noble gas
 compound
 ionic compound (ceramic)
 molecular compound
 organometallic compounds

electronegativity
 polar molecule
 nonpolar compound
 ionic bond
 metallic bonding
 crystal lattice
 ionic radius (*pl.* radii)
 unit cell
 lattice parameter

aqueous phase
 vapour
 solution
 dissolve
 soluble
 solute
 solvent
 mass percentage
 concentration
 mole fraction
 (diprotic) acid
 strong/weak base
 neutralisation

puffer
 csapadék/kicsapódik
 hígítás
 híg
 higroszkópos
 ozmózis
 ozmózisnyomás

egyensúlyi állandó
 oldhatósági szorzat
 savállandó
 öndisszociáció

reakció
 melléreakció/termék
 bomlás
 redoxreakció
 oxidálószer
 redukálószer
 oxidáció
 redukció
 diszproporció
 galvánelem
 standard elektródpotenciál
 félreakció
 bruttó reakció
 Nernst-képlet

Termodinamika

állapotjelző
 Le Chatelier-elv
 endoterm
 exoterm
 entalpia
 entrópia
 egyetemes gázállandó
 nyomás

buffer solution
 precipitate
 dilution
 dilute
 hygroscopic
 osmosis
 osmotic pressure

equilibrium constant
 solubility constant
 acid dissociation constant
 self-/auto-ionisation

reaction
 side reaction/product
 decomposition
 redox reactions
 oxidising agent/oxidiser
 reducing agent/reductant/reducer
 oxidation
 reduction
 disproportionation
 galvanic cell
 standard electrode potential
 half reaction
 net reaction
 Nernst equation

Thermodynamics

state function (quantity, variable)
 Le Chatelier's principle
 endothermic
 exothermic
 enthalpy
 entropy
 gas constant
 pressure

belső energia
 egyensúly
 szabadentalpia
 képződés (hő)
 olvadáshő
 forráshő
 égéshő
 van 't Hoff-egyenlet

Reakciókinetika

reakciósebesség
 átmeneti állapot
 átmeneti termék
 reakciómechanizmus
 sebességi egyenlet
 Arrhenius-állandó
 zérus (első-/másod-) rendű reakció
 sebességmeghatározó lépés
 aktiválási energia
 katalizátor
 katalízis
 inhibitor (anti-katalizátor)
 inhibíció
 lánreakció
 izotópeffektus

Kvantumkémia

elektronhéj
 alhéj
 elektronpálya
 csomósík
 „csomógömb”
 Pauli-elv
 Hund-szabály
 energiaminimumra törekvés elve
 $n + \ell$ szabály
 Lewis-féle oktett szabály
 főkvantumszám
 mellékvantumszám

internal energy
 equilibrium
 Gibbs free energy
 (enthalpy of) formation
 enthalpy of fusion
 heat of vaporisation
 heat of combustion
 Van 't Hoff equation

Chemical kinetics

reaction rate
 transition state
 (reaction) intermediate
 reaction mechanism
 rate law
 Arrhenius constant
 zero (first/second) order reaction
 rate determining step
 activation energy
 catalyst
 catalysis
 inhibitor
 inhibition
 chain reaction
 kinetic isotope effect

Quantum chemistry

shell
 sub-shell
 atomic orbital (AO)
 node plane
 radial node
 Pauli exclusion principle
 Hund's rule
 Aufbau principle
 Madelung rule
 octet rule
 principal quantum number
 azimuthal quantum number

mágneses kvantumszám
 spin kvantumszám
 vegyértékelektron
 atómtörzs elektronjai
 gerjesztés
 ionizációs energia
 vezetési sáv

hibridpálya
 hibridizáció
 átfed (atompályák)
 kovalens kötés
 lazítókötés
 párosítatlan elektron
 nemkötő elektron(pár)
 szabadgyök
 koordinációs szám
 komplex
 ligandum
 kristálytérelmélet
 kristálytér-stabilizációsenergia

ligandumtérelmélet
 oxidációs szám

vegyértékelektronpár-taszítási elmélet (VEPTE)
 bot alakú
 síkháromszög
 V alakú
 háromszögalapú piramis
 tetraéderes
 trigonális bipiramis
 fűrészbak
 T alakú
 négyzetes bipiramis
 négyzet alapú piramis
 síknégyzetes

magnetic quantum number
 spin quantum number
 valence electron
 core electrons
 excitation
 ionisation energy
 conduction band

hybrid atomic orbital (HAO)
 hybridisation
 overlap
 covalent bond
 anti-bonding
 unpaired electron
 lone electron (pair)
 free radical
 coordination number
 coordination complex/compound
 ligand
 crystal field theory
 crystal field stabilization energy (CFSE)
 ligand field theory
 oxidation state/number

valence shell electron pair repulsion (VSEPR) theory
 linear
 trigonal planar
 bent
 tetrahedron
 tetrahedron
 trigonal bipyramidal
 seesaw
 T-shaped
 octahedral
 square pyramidal
 square planar

Szervetlen kémia

hidrogén
bór
szén (elem)
szén (tüzépen)
oxigén
fluor, klór, bróm, jód
nátrium
szilícium
foszfor
kén
kálium
mangán
vas
réz
cink
arzén
ezüst
ón
wolfram
arany
higany
ólom

halogének
alkálifémek
alkáliföldfémek
hidrogénkötés
katéna- (lánc-)

klasztervegyületek
binér vegyület
szárazjég
nevetőgáz (N₂O)
NO
kóósó (NaCl)

Inorganic chemistry

hydrogen
boron
carbon
coal
oxygen
fluorine, chlorine, bromine, iodine
sodium
silicon⁷
phosphorus
sulfur⁸
potassium
manganese
iron
copper
zinc
arsenic
silver
tin
tungsten
gold
mercury
lead

halogens
alkali metals
alkaline earth metals
hydrogen bond
catena

cluster compounds
binary compound
dry ice
laughing gas
nitric oxide
rock salt

mészkö
hidrogén-peroxid
hidrogén-karbonát
nátrium-hidrogén-karbonát

ásványi (szervetlen) sav
salétromossav
salétromsav
kénessav
kénsav
kálium-permanganát
sósav
cián
szilikát
fluorid
szuboxid

transz-hatás
szilikon

ásványok
keserűsó (magnézium-szulfát)
CaO
Ca(OH)₂

MgO
Mg(OH)₂
ZnS (szfarelit)
kvarc

Szerves kémia

szénhidrogének
telített vegyületek
metán
etán
propán

limestone
hydrogen peroxide
bicarbonate
baking soda

mineral acid
nitrous acid
nitric acid
sulfurous acid
sulfuric acid
potassium permanganate
hydrochloric acid
hydrocyanic acid
silicate
fluoride
suboxide

trans-effect
siloxane, silicone

minerals⁹
Epsom salt
burnt lime, quicklime
slaked lime, milk of lime
(aqueous solution: limewater)
magnesia
milk of magnesia
zinc blende
quartz, silica

Organic chemistry

hydrocarbons
saturated compounds
methane
ethane
propane

⁷A *silicone* (e-vel a végén) szilikont jelent!

⁸Hagyományosan amerikai írásmód, de tudományos írásokban brit standard is; a britek mindennapi életben szívesebben használják a *sulphur* helyesírást.

⁹Aki szeretne triviális neveket tanulni, itt talál: <http://www.careerchem.com/NAMED/Compds-Trivial-Inorg.pdf>

bután	butane	oxigéntartalmú szerves vegyületek	oxygen containing organic compounds
telítetlen vegyületek	unsaturated compounds	etanol	ethanol
etén	ethene (ethylene)	fenol	phenol
etin (acetilén)	ethyne (acetylene)	rezorcin	resorcinol
likopin	lycopene	formaldehid	formaldehyde
aromás szénhidrogének	arenes	glicerín	glycerine
aromás vegyületek	aromatic compounds	glikol	(ethylene) glycol
benzol	benzene	poliszacharidok	complex carbohydrates
toluol	toluene	glükóz	glucose
sztírol	styrene	keményítő	starch
kumol	cumene	hangyasav	formic acid
xilol	xylene	ecetsav	acetic acid
oldalláncok	side chains	vajsav	butyric acid
alkil	alkyl	maleinsav	maleic acid
metil	methyl	oxálsav	oxalic acid
etil	ethyl	olajsav	oleic acid
izopropil	isopropyl	adipinsav	adipic acid
terc-butil	tert-butyl	akrilsav	acrylic acid
ciklo-	cyclo-	pikrinsav	picric acid
fenil	phenyl	benzoesav	benzoic acid
benzil	benzyl	peroxobenzoesav [Ar-(CO)OOH]	peroxybenzoic acid
funkciós csoport	functional group	ftálsav	phthalic acid
részcsoport	moiety	fahéjsav, fahéjaldehid	cinnamic acid, aldehyde
hidroxil	hydroxyl	citromsav	citric acid
karbonil	carbonyl (carbonyl compounds)	malonsav	malonic acid
formil	aldehyde	borkősav	tartaric acid
„karboxilklorid”	haloformyl (chloroformyl etc.)	K, Na-tartarát	K, Na tartarate
karboxilát	carboxylate	tejsav	lactic acid
karboxil	carboxyl	pirozólósav	pyruvic acid
észter	ester	EDTE	ethylenediaminetetraacetic acid
metoxi	methoxy	aminosav	EDTA (edetic acid)
etoxi	ethoxy		amino acid
éter	ether	karbamid	urea
ketén	ketene	foszgén (COCl ₂)	phosgene
nitril kation (NO ₂ ⁺)	nitronium ion	diazóniumsó	diazonium compound

égés
(elektrofil) szubsztitúció
távozó csoport
addíció
hidrogénezés
krakkolás
gyökös polimerizáció
Wagner–Meerwein-átrendeződés
szigmatróp átrendeződés
Diels–Alder-reakció
dipoláris cikloaddició
szulfonálás
Williamson-féle éterszintézis
diazotálás

ezüsttükörpróba

Zajcev-szabály
Markovnyikov-szabály
Hückel-szabály

szénváz
homológ sor
elágazás (polimerkémiában)
kereszt-kötés (polimerkémiában)
kötés felszakadása
mechanizmus felírása
elektron-szívó csoport
elektron-kiadó csoport
nagy térkitöltésű
sztérikus gátlás
konjugáció

Spektroszkópia

spektrofotometria
jel
intenzitás
abszorbancia

combustion
(electrophilic) substitution
leaving group
addition
saturation
cracking
free-radical polymerisation
Wagner–Meerwein rearrangement
sigmatropic shift
Diels–Alder reaction
dipolar cycloaddition
sulfonation
Williamson ether synthesis
diazotisation

Tollens' reaction (silver mirror)

Zaitsev's rule
Markovnikov's rule
Hueckel's rule

carbon skeleton
homologous series
branching
cross-link
bond cleavage
(curve) arrow pushing
electron withdrawing group (EWG)
electron donating group
bulky
steric hindrance
conjugation

Spectroscopy

spectrophotometry
signal, peak
intensity
absorbency

emisszió, sugárzás
Lambert–Beer törvény
Job-módszer (elnyelés maximumának keresése a sztöchiometria függvényében)

NMR
kémiai eltolódás
árnyékolt (elektronfelhőben úszó)
csatolás
csatolási állandó
hasadás
kettőskötés-tartomány

IR
pasztilla
vegyértékrezgés (nyúlás/összehúzódás)
széles jel
éles jel
kalibrációs görbe

Laborműveletek

kikristályosodás
beoltás
átkristályosítás
desztilláció
szűrés
spektrumot felvenni
vákuumszűrés
tömeget mér
vékonyréteg-kromatográfia (VRK)
titrálás
visszaméréses titrálás
csepegtetni
sav-bázis titrálás
reduktometria/oxidometria
manganometria
jodometria
komplexometria

emission
Beer–Lambert law
Job's method (Job's plot)

nuclear magnetic resonance (NMR)
chemical shift
shielded
coupling
coupling constant
splitting
double-bond region

infrared spectroscopy (IR)
pestle
stretching
broad signal
sharp signal
calibration curve

Practical techniques

crystallisation
seeding
recrystallisation
distillation
gravity filtration
record a spectrum
vacuum filtration
weigh
thin layer chromatography (TLC)
titration
back titration
adding drop-wise
acid-base titration
redox titration
permanganometry
iodometry
complexometric titration

gravimetria	gravimetric analysis
minőségi analízis	qualitative analysis
hipermangán-oldat (híg)	Baeyer's reagent
I. kationosztály (nem használják)	group I of cations
mérőoldat	titrant
mért anyag	titrand/analyte
végpont	endpoint
ekvivalenciapont	equivalence point
indikátor	indicator
metilvörös, metilnarancs	methyl red, orange
lakmusz	litmus
fenolftalein	phenolphthalein
univerzálindikátor	universal indicator
keményítőoldat	starch indicator
„komplexálószer”	chelating agent
maszkírozni	mask
kitermelés	yield

Laboreszközök

Brüchner-tölcsér
vákuumszáritó
gőzfürdő
üvegcád
rezsó
melegítőkráter
cseppentő
üvegbot
csiszolt illesztésű üveg
elválasztótölcsér
főzőpohár
titrálólabrik
büretta
pipetta
potenciométer
kémcső

Experimental tools

Bruchner tunnel
vacuum desiccator
steam bath
glass vessel
hotplate
isomantle, heating mantle
Pasteur pipette, chemical dropper
glass rod
quick fit glassware
separating funnel
beaker
titration flask
burette
pipette
potentiometer
test tube

4. Biológia – Biology

Általános	General		
1 amfipatikus	amphipathic	1 rövidtávú	short-term
1 anyagcsere	metabolism	1 szerkezet	structure
1 autotróf	autotroph	1 szervezet	organism
1 donor	donor	1 termelés	production
1 elsődleges	primary	2 átteresztőképesség	permeability
1 fejlődik	evolve	2 élettelen	abiotic
1 felezési idő	half-life	2 élettelen rendszerben	in vitro
1 fény	light	2 élő rendszerben	in vivo
1 fogyasztó	consumer	2 felületi feszültség	surface tension
1 folyékony	fluid	2 korlát	barrier
1 forrás	source	2 valószínűség	likelihood
1 harmadlagos	tertiary	3 adhézió	adhesion
1 helyi	local	3 biotechnológia	biotechnology
1 hidrofíl	hydrophilic	3 élő	biotic
1 hidrofób	hydrophobic	3 elülső, fejtégi	anterior
1 hosszútávú	long-term	3 ismétlődő	repetitive
1 kapcsolt	linked	3 vándorlás	migration
1 kemoautotróf	chemoautotroph	4 ásvány	mineral
1 kemoheterotróf	chemoheterotroph	4 azon a helyen	in situ
1 kolloid	colloid	4 génebézet	genetic engineering
1 korlátozó	limiting	4 kétoldali szimmetria	bilateral symmetry
1 köztes	intermediate	4 nyomelem	trace element
1 lánc	chain	4 sugárirányú	radial
1 látható	visible		
1 másodlagos	secondary	Biokémia	Biochemistry
1 mennyiségi	quantitative	1 acetil koenzim-A	acetyl CoA
1 minőségi	qualitative	1 aerob légzés	aerobic respiration
1 minta	sample	1 aktív centrum	active site
1 minta	specimen	1 alegység	subunit
1 negyedleges	quaternary	1 alkoholos erjedés	alcohol fermentation
1 növekedés	growth	1 allosztérikus szabályozás	allosteric regulation
1 párolgás	vaporization	1 amincsoport	amino group
1 párologtatás	evaporation	1 aminosav	amino acid
1 röntgen	X-ray	1 anaerob légzés	anaerobic respiration
		1 ATP	adenosine triphosphate (ATP)

⁹A szavak előtti számok a fontosságot jelzik, 1-től (nagyon fontos) 5-ig (teljesség kedvéért).

1	ATP-szintáz	ATP synthase
1	bázis/lúg	base
1	béta-redő	beta plated sheet
1	Calvin-ciklus	Calvin cycle
1	citromsavciklus	citric acid cycle
1	DNS	deoxyribonucleic acid (DNA)
1	DNS megkettőződés	DNA replication
1	enzim	enzyme
1	fehérje	protein
1	felépít	assimilate
1	felépítő folyamat	anabolic pathway
1	glikogén	glycogen
1	hélix	helix (<i>pl.</i> helices)
1	karbamid	urea
1	karbonilcsoport	carbonyl group
1	karboxilcsoport	carboxyl group
1	katalizátor	catalyst
1	keményítő	starch
1	kémiai kötés	chemical bond
1	kénhíd	disulfide bridge
1	kifejeződés	expression
1	koenzim	coenzyme
1	kofaktor	cofactor
1	köztitermék	intermediate
1	lebontó folyamat	catabolic pathway
1	reagens	reactant
1	RNS	ribonucleic acid (RNA)
1	szubsztrát	substrate
1	szénhidrát	carbohydrate
1	szénmegkötés	carbon fixation
1	tejsav	lactic acid
1	telítetlen	unsaturated
1	telített	saturated
1	zsír (triglicerid)	fat (triglycerol)
1	zsírsav	fatty acid
2	amiláz	amylase
2	húgysav	uric acid
2	karotinoid	carotenoid
2	kitin	chitin

2	kohézió	cohesion
2	kulcs-zár modell	lock and key model
2	szerkezeti izomer	structural isomer
3	béta oxidáció	beta oxidation
3	leolvasási keret	reading frame
3	transzport vezikula	transport vesicle
4	dajkafehérje	chaperonin

Sejtbiológia

0	sejt	cell
1	aktin	actin
1	apoptózis	apoptosis
1	citoplazma	cytoplasm
1	citoszkeleton, sejtváza	cytoskeleton
1	csatorna	channel
1	durva felszínű ER	rough ER
1	ER	endoplasmatic reticulum (ER)
1	élesztő	yeast
1	fejlődés	development
1	Golgi-készülék	Golgi apparatus
1	hírvivő	messenger
1	kettősréteg	bilayer
1	klorofill	chlorophyll
1	koleszterin	cholesterol
1	meiózis	meiosis
1	mitokondrium	mitochondrion (<i>pl.</i> mitochondria)
1	sejtciklus	cell cycle
1	sejtfal	cell wall
1	sejtosztódás	cell division
1	sima felszínű ER	smooth ER
1	tumorszuppresszor gén	tumour suppressor gene
1	zöld színtest	chloroplast
2	akceptor (fogadó)	acceptor
2	bekebelezés	engulfment
2	betüremkedés	invagination
2	csilló	cilium (<i>pl.</i> cilia)
2	festés	staining
2	iongradiens	ion gradient
2	mikrobolyhok	microvilli

- 2 óssejt
- 2 ostor
- 2 sejtfractionálás
- 2 sejtközötti folyadék
- 2 sejtközpont
- 2 sejtlégzés
- 2 tojásfehérje
- 2 totipotens
- 3 betűródés (mitokondriumon)
- 3 centriolum
- 3 citokróm
- 3 granum
- 3 kemiozmózis
- 3 központi vakuolum
- 3 lüktető üregecske
- 3 réskapcsolat
- 4 ciklin
- 5 dezmoszóma

Genetika

- 0 dezoxiribonukleinsav (DNS)
- 1 allél
- 1 átkereszteződés
- 1 családfa
- 1 domináns
- 1 gén
- 1 heterozigóta
- 1 hordozó
- 1 keresztezés
- 1 kodon
- 1 kromatin
- 1 kromoszóma
- 1 letális
- 1 nemi kromoszómához kötött
- 1 recesszív
- 1 rekombináns
- 1 ribonukleinsav (RNS)
- 1 testi kromoszóma
- 1 testi sejt

- stem cell
- flagellum (*pl.* flagella)
- cell fractionation
- interstitial fluid
- centrosome
- cellular respiration
- egg yolk
- totipotent
- crista (*pl.* cristae)
- centriole
- cytochrome
- granum (*pl.* grana)
- chemiosmosis
- central vacuole
- contractile vacuole
- gap junction
- cyclin
- desmosome

Genetics

- deoxyribonucleic acid (DNA)
- allele
- crossing over
- pedigree
- dominant
- gene
- heterozygous
- carrier
- cross
- codon
- chromatin
- chromosome
- lethal
- sex-linked
- recessive
- recombinant
- ribonucleic acid (RNA)
- autosome
- somatic cell

- 1 tulajdonság
- 2 deléció
- 2 fajtisza
- 2 kodominancia
- 2 teljes dominancia
- 3 aktivátor
- 3 Barr-test
- 3 beépülés
- 3 centromer
- 3 gén állomány
- 3 kereteltolódás
- 3 kodonrendszer
- 3 öröklődés
- 4 hiányos
- 4 térképegység

Evolúció

- 1 analóg
- 1 genetikai sodródás
- 1 homológ
- 2 alapítóhatás
- 2 analógia
- 2 génáramlás
- 2 irányító szelekció
- 2 kefalizáció
- 2 palacknyakhatás
- 2 szétválasztó szelekció
- 3 mesterséges szelekció
- 4 homoplázia

Rendszertan

- 1 baktériumok
- 1 elágazódás (törzsfán)
- 1 emlős
- 1 eukarióta
- 1 faj
- 1 gomba
- 1 gerinces
- 1 kétéltű

- trait
- deletion
- true-breeding
- codominance
- complete dominance
- activator
- Barr body
- insertion
- centromere
- gene pool
- frameshift
- triplet code
- heredity
- incomplete
- map unit

Evolution

- analogous
- genetic drift
- homologous
- founder effect
- analogy
- gene flow
- directional selection
- cephalisation
- bottleneck effect
- disruptive selection
- artificial selection
- homoplasy

Taxonomy

- bacteria
- branch point
- mammal
- eucaryotic
- species
- fungus (*pl.* fungi)
- vertebrate
- amphibian

1	moszat	algea	1	penész	mould
1	ősbaktérium	archaea	1	rost	fiber
1	osztály	class	1	sejtmedvüreg / vakuólum	vacuole
1	rend	order	1	szár	stem
1	taxon	taxon (<i>pl. taxa</i>)	1	szövetes növény	vascular plant
1	törzs	phylum (<i>pl. phyla</i>)	1	sztróma	stroma
1	tulajdonság	character	1	turgornyomás	turgor pressure
1	tulajdonság-állapot	character state	1	virág	flower
2	klád	clade	1	zárósejt	guard cell
2	kladisztika	cladistics	1	zárvatermő	angiosperm
2	zuzmó	lichen	2	előtelep	gametophyte
3	ország	kingdom	2	főgyökér	taproot
4	domén	domain	2	sziklevel	cotyledon
4	erszéyes	marsupial	2	szírom	petal
4	gerinchúros	chordate	2	törzs	bark
4	kétoldali szimmetriájú	bilaterian	3	citokinin	cytokinin
4	nemzetség	genus (<i>pl. genera</i>)	3	mellékgyökér	lateral root
5	bazídiumos gombák	basidiomycete	3	nemzedékváltakozás	alternation of generations
5	emberszerű	anthropoid	3	nyalábhüvelysejt	bundle-sheath cell
5	magzatburkos	amniote	3	porzó	stamen
5	rákféle	crustacean	3	termő	carpel
5	tüskésbőrű	echinoderm	4	bibe	stigma (<i>pl. stigmata</i>)
	Növények	Plants	4	csúcsrügy	apical bud
1	alapszövet	ground tissue	4	hosszúnappalos	long-day
1	bőrszövet	dermal tissue	4	kétlaki	dioecious
1	egyszikű	monocot	4	kollenchima sejt	collenchyma cell
1	elnyelési tartomány	absorption spectrum	4	levélnyel	petiole
1	farész	xylem	4	levélrügy	axillary bud
1	gázcserenyílás	stoma (<i>pl. stomata</i>)	4	nyaláb	bundle
1	gyökér	root	4	rosta	sieve
1	hajtás	shoot	5	abszcisinsav	abscisic acid
1	háncsrész	phloem	5	apoplast	apoplast
1	kétszikű	dicot	5	bazídium	basidium (<i>pl. basidia</i>)
1	levél	leaf	5	brasszikoszteroid	brassinosteroid
1	mag	seed	5	cseppkiválasztás	guttation
1	merisztéma	meristem	5	ernyedés	wilting
1	nyitvatermő	gymnosperm	5	fűszál/levéllemez	blade
1	párologtatás	evaporation	5	Kaspary-csík	Casparian strip
			5	kísérő sejt	companion cell

5 koleoptil
5 teljes virágzat

Anatómia

1 agy
1 csont
1 emésztőrendszer
1 ér
1 farvégi
1 fejtő
1 harántcsikolt izom
1 háti
1 izomszövet
1 kamra
1 keringési rendszer
1 kis vérkör
1 légcső
1 máj
1 nyelőcső
1 pitvar
1 pitvar
1 rekeszizom
1 simaizom
1 szarkomera
1 szerv
1 szív
1 szívizom
1 szívizom
1 szőr
1 szövet
1 támasztószövet
1 tüdő
1 vastagbél
1 vázizom
1 vékonybél
1 véna
1 vér
1 vese
2 belső váz

coleoptile
complete flower

Anatomy

brain
bone
digestive system
blood vessel
posterior
anterior
striated muscle
dorsal
muscle tissue
ventricle
cardiovascular system
pulmonary circuit
trachea
liver
esophagus
atrium
atrium
diaphragm
smooth muscle
sarcomere
organ
heart
cardiac muscle
cardiac muscle
hair
tissue
vascular tissue
lung
large intestine, colon
skeletal muscle
small intestine
vein
blood
kidney
endoskeleton

2 gége
2 húgyhólyag
2 hörgő
2 hörgőcske
2 ín
2 izomgyűrű
2 külső váz
2 kutikula
2 nyálmirigy
3 bélboholy
3 csomó
3 epehólyag
3 garat
3 harántcsikolat
3 Henle-kacs
3 kötőszövet
3 légzőhólyagocska
3 májkapuér
3 patkóbél
3 porcszövet
3 testüreg
3 uszony
3 vakbél
3 végbél
3 zsírszövet
4 emésztőcsatorna
4 köpeny
4 középfül
4 külső fül
4 lemezes tüdő
4 nyálkahártya
4 összetett szem
4 zárt keringési rendszer
5 kerek ablak
5 reszelőnyelv

Fiziológia

1 artéria
1 emésztés

larynx
bladder
bronchus
bronchiole
tendon
sphincter
exoskeleton
cuticle
salivary gland
microvillus (*pl.* microvilli)
node
gallbladder
pharynx
striation
loop of Henle
connective tissue
alveolus (*pl.* alveoli)
hepatic portal vein
duodenum
cartilage
body cavity
fin
appendix
rectum
adipose tissue
alimentary canal
mantle
middle ear
outer ear
book lung
mucus
compound eye
closed circulatory system
round window
radula

Physiology

artery
digestion

1	epe	bile
1	feszültségfüggő ioncsatorna	voltage-gated ion channel
1	gázcsere	gas exchange
1	izzadság	sweat
1	kapilláris	capillary
1	kiválasztás	excretion
1	kiválasztás	secretion
1	könnny	tear
1	lélegzés	breathing
1	nyál	saliva
1	szívciklus	cardiac cycle
1	tápanyag	nutrient
1	vörösvértest	erythrocyte
2	ellenáramlás elvén alapuló (hő)csere	countercurrent exchange
2	gyomorsav	gastric juice/acid
2	gyűjtőcsatorna	collecting duct
2	kapilláris hálózat	capillary bed
2	nyirok	lymph
2	széklet	feces
2	szinusz-csomó	sinoatrial node (SA)
2	szűrlet	filtrate
2	szűrletképzés	filtration
2	ürítés	elimination
3	ízérezékelés	gustation
4	szívhang	heart murmur
4	úszóhólyag	swim bladder
5	vedlés	molting
Hormonok		Hormones
1	agyalapi mirigy	pituitary gland
1	auxin	auxin
1	hasnyálmirigy	pancreas
1	mellékvese	adrenal gland
2	ADH	antidiuretic hormone (ADH)
2	agyalapi mirigy elülső lebenye	anterior pituitary
2	mellékpajzsmirigy	parathyroid gland
2	ösztrogén	oestrogen
2	pajzsmirigy	thyroid gland
2	parathormon	parathyroid hormone

3	ACTH	adrenocorticotrophic hormone
4	aldoszteron	aldosterone
4	autokrin	autocrine
4	ösztradiol	oestradiol
5	tobozmirigy	pineal gland
Immunológia		Immunology
1	antigén	antigen
1	B-limfocita	B cell
1	fehérvérsejt	leukocyte
1	felismerés	recognition
1	immunválasz	immune response
1	járvány	epidemic
1	sejtes immunválasz	cell-mediated immune response
1	T-sejt	T cell
2	antigén-bemutató	antigen presentation
2	autoimmun betegség	autoimmune disease
3	citokin	cytokine
4	csecsemőmirigy	thymus
Neurológia		Neurology
1	agykéreg	cerebral cortex
1	agytörzs	brainstem
1	akciós potenciál	action potential
1	axon	axon
1	dendrit	dendrite
1	előagy	forebrain
1	érző	sensory
1	fájdalom	pain
1	inger	stimulus
1	(inger)küszöb	threshold
1	jel	signal
1	kémiai receptor	chemoreceptor
1	kisagy	cerebellum
1	központi idegrendszer	central nervous system
1	mielinhüvely	myelin sheath
1	nagyagy	cerebrum
1	repolarizáció	refractory period
1	szinapszis	synapse

1 utóagy
 1 válasz
 1 vegetatív idegrendszer
 1 visszacsatolás
 2 acetilkolin
 2 dúc
 2 érzékelés
 2 gliasejt
 2 ingerületvezetés
 2 középagy
 2 motoros, mozgató
 2 sejttest
 3 agyfélteke
 3 fehérállomány
 3 gondolkodás
 3 kétnyúlványú sejt
 3 nyúltagy
 3 szaglás
 3 szürkeállomány
 4 agy-gerincvelői folyadék
 4 csap
 4 erősítés
 4 pálcika

Szaporodás

1 ivarsejt
 1 ivarsejtképzés
 1 magzat
 1 megtermékenyítés
 1 petefészek
 1 petesejt
 1 terhesség
 1 zigóta
 2 barázdálódás
 2 fogantatás
 2 konjugáció
 2 méh
 3 barázdálódási árok
 4 abortusz

hindbrain
 response
 autonomic nervous system
 feedback
 acetylcholine
 ganglion (*pl.* ganglia)
 perception
 glia (glial cell)
 transmission
 midbrain
 motor
 cell body
 cerebral hemisphere
 white matter
 cognition
 bipolar cell
 medulla oblongata
 olfaction
 grey matter
 cerebrospinal fluid
 cone
 amplification
 rod

Reproduction

gamete
 gametogenesis
 fetus
 fertilisation
 ovary
 egg
 pregnancy
 zygote
 cleavage
 conception
 conjugation
 uterus
 cleavage furrow
 abortion

4 tejelválasztás
 5 akroszóma
 5 fogamzástáplálás
 5 fogamzástápláló tabletta
 5 méhszáj
 5 vajúdas

Betegségek

1 járvány
 1 kórokozó
 2 áttétképzés
 2 gazdaszervezet
 3 sarlósejtes
 3 szívinfarktus
 4 cisztás fibrózis
 4 jóindulatú
 4 jóindulatú daganat
 4 rosszindulatú
 5 bipoláris zavar

Ökológia

1 adaptáció
 1 alkalmazkodás
 1 bevándorlás
 1 biomassa
 1 bioszféra
 1 kihalás
 1 kompetitív kizárás
 1 lebontó
 1 lebontó, korhadékevő
 1 mindenevő
 1 növényevő
 1 talaj
 1 társulás
 1 túlélés
 2 biom
 2 húsevő
 2 táplálkozás
 2 zavar

lactation
 acrosome
 contraception
 birth control pill
 cervix
 labour

Diseases

epidemic
 pathogen
 metastasis
 host
 sickle-cell
 heart attack
 cystic fibrosis
 benevolent
 benign tumor
 malignant
 bipolar disorder

Ecology

adaptation
 acclimatisation
 immigration
 biomass
 biosphere
 extinction
 competitive exclusion
 decomposer
 detritivore
 omnivore
 herbivore
 soil
 community
 survival
 biome
 carnivore
 nutrition
 disturbance

3 éghajlat
 3 eltartóképesség
 3 fenntartható
 3 savas eső
 3 sivatag
 3 veszélyeztetett
 4 biológiai helyreállítás
 4 megerősítés
 4 veszélyeztetett
 5 folyótorkolat
 5 kérődző
 5 lombkorona

climate
 carrying capacity
 sustainable
 acid precipitation
 desert
 endangered
 bioremediation
 reinforcement
 threatened
 estuary
 ruminant
 canopy

5 vetésforgó

Etológia

1 szimbiózis
 2 magatartás
 3 altruizmus
 3 asztalközösség
 4 rejtőszín
 4 riasztószín
 4 társításos tanulás
 4 téli álm

crop rotation

Ethology

mutualism
 behaviour
 altruism
 commensalism
 cryptic coloration
 aposematic coloration
 associative learning
 torpor